

UNA NOVA FORMACIÓ... EN UNS NOUS TEMPS!

Formació: Viure el temps i respirar

Les nostres Congregacions fa molt de temps que sembla han perdut el nord pel que fa a la formació. Són molts els membres de les nostres cases que porten gairebé tota la seva vida en aquesta situació. Ha estat un temps de mar embravít, de formació incerta i de continuats reptes. I és que la incertesa que agita arreu Congregacions i Comunitats ve de l'existència de diverses opinions sobre què és el que realment cal ajustar en la vida religiosa.

Davant aquesta qüestió i aprofitant l'avinentesa de la publicació del document sobre “la formació dels membres de les nostres Congregacions”, m’ha semblat oportú dir la meua en aquest camp.

El psicòleg italià Amadeu Cencini diu que la formació (permanent) és “viure el temps i respirar”¹. Perquè qui respira viu. I la formació ha d'ésser això: la formació és com la respiració. “El signe més visible o perceptible de la vida és la respiració... Mentre hi ha alè, hi ha vida, s’acostuma a dir. La respiració és constant i regular, silenciosa i gairebé imperceptible, espontània i automàtica, diürna i nocturna; expressa la vida acompanyant i revelant el seu bategar. Així és la formació permanent: quelcom que acompanya la vida en el seu caminar, en cadascun dels instants”². I més endavant afegeix que la formació permanent és gràcia, “una gràcia que ve de dalt, do de Déu-Pare, educador i formador de les nostres ànimes, que cada dia plasma en nosaltres la imatge del Fill...”. Acció de Déu, doncs, i tasca nostra.

En els Plans o Projectes generals de formació (*ratio*) de moltes Congregacions, en presentar l’itinerari formatiu, hom comença amb la formació permanent i no amb la pastoral vocacional. Sense formació (permanent) no hi ha renovació, ni nova evangelització, ni refundació, ni recreació de carismes... Si hom no se sent motivat no farem sinó posar una mena de capa de vernís més o menys estètica i superficial. ¡Com ens costa de mentalitzar-nos en aquesta dinàmica de la formació i del creixement personal! Perquè ja fa uns anys de l’Exhortació Apostòlica *Vita consecrata*, no?³ No hem après a aprehendre. Perquè, per exemple, és molt diferent llegir i fer-ne vida dels documents del concili Vaticà II que llegir-los i estudiar-los com un fet ja històric del passat com hom pot fer amb els documents que foren fruit dels de Trento, Laterà o Calcedònia, per dir-ne alguns.

Encara tenim entre nosaltres força germans que volen que les coses continuïn tal com eren i decididament tan “bones” com els semblava abans del terratrèmol provocat pel Vaticà II; volen ministeris pròspers i estables, l’aprovació de la gent, un lloc còmode a l’Església i, per què no?, privilegis en la societat. Altres germans, per contra, volen que la nostra vida religiosa sigui del tot diferent d’allò que fou. Volen llibertat,

---

¹ CENCINI, A., *Il respiro della vita. La grazia della formazione permanente*. Ed. San Paolo, Cinisello Balsamo, Milano 2002; traducció espanyola amb el títol de *La formación permanente*. Ed. San Pablo, Madrid 2002.

² Cf. CENCINI, A., *op. cit.* Introducció.

³ Cf. *Vita consecrata*, n. 69.

independència, autonomia i un ministeri professional sense costos ni pressions. De fet, aquestes darreres dècades de la vida religiosa, en general, no sols a les nostres Congregacions, han estat una lluita entre ambdós bàndols. Uns grups han intentat, en va, mantenir o donar vida a la vida religiosa preconiliar repetint allò antic i fent-ho millor. Alguns d'aquests grups encara existeixen i són força eficaços, tanmateix el seu model no s'ha imposat.

Altres grups han realitzat una gran tasca de renovació... horaris nous, nous estils de vida, nous ministeris, potser sota la closca d'allò vell. Perquè, sovint, els ministeris tradicionals, les antigues formes de pregar i les situacions comunitàries, a l'hora de la veritat, tot plegat només ha estat sotmès a canvis cosmètics. Que si una guitarra per aquí, una comissió per allà, reforma de vestuari, alguna nova activitat, però en el fons poc o res ha canviat realment.

La qüestió és que ni el canvi, ni el simple treure la pols i polir de nou, ni la reconstrucció del passat, és una resposta a la situació present. Així doncs, podem preguntar-nos: què pensaria, diria i faria Sant Felip Neri, ara per ara, en aquest temps nostre? Podem, sens dubte, fixar-nos un cop més en el seu exemple, perquè la situació i els temps que li tocaren viure no són gaire diferents dels nostres. Ja és hora d'adonar-nos que la formació de Comunitats en renovació, que volen viure en el moment present, enmig dels homes i dones del segle XXI, i dels candidats que a elles s'incorporen, no és fer un seguit de canvis sense més, per útils que siguin per tal de permetre'ns una presència més encarnada en el nostre món. No. La veritable formació passa per viure la vida i portar el carisma en formes radicalment noves fins i tot a llocs abominables: i és que a Sant Felip Neri tant el trobaves en un palau cardenalici com entre els pobres més pobres.

Viure i respirar al ritme del temps

La formació cal que estigui lligada al temps i als seus ritmes. “El temps com a desafiament, com a moment carregat de sentit i que tanmateix corre el perill d'escapar a l'atenció de la ment, com si... correu massa i no es deixés captar en tota la seva riquesa. També en la vida, sovint tan agitada i frenètica, del prevere i del consagrat, que acaba tenint una relació conflictiva amb el temps, o amb el «no tenir temps», o en aparent contradicció, amb el «perdre'l»..., caient en la temptació de la ideologia dominant, segons la qual no hi ha temps ni per a un mateix ni per a escoltar les persones. Amb tot, tot temps de la vida, tot fragment temporal, és ric en gràcia, i en ell s'ofereix la possibilitat de formació”⁴. Pel P. Cencini la formació (permanent) consisteix “en permetre que el ritme de la pròpia vida es plasmi i s'adeqüi cada cop més al ritme i als temps de l'any litúrgic”⁵. I és cert, perquè el temps ordinari pot esdevenir “extraordinari” si hom té el desig que sigui així. És possible. Però cal desitjar-ho, és a dir, voler caminar i créixer en la pròpia consagració des de la vida de cada dia, d'allò quotidià, i en el moment evolutiu on cadascú s'hi troba.

A banda que la manca de claredat sobre la pròpia raó de ser de qualsevol grup porta els membres a l'anòmia. “A què he vingut?”, es qüestionen els que la pateixen i es

---

⁴ Cf. CENCINI, A., *op. cit.*

⁵ Cf. CENCINI, A., *op. cit.*

deceben. “Per què segueixo aquí?”. Ploren i es desvien cap a la mediocritat, la mort de la rellevància i la foscor del cor... Tant que va cremar el de Sant Felip Neri!

Viure i respirar per les necessitats actuals

I és que “per donar significat a la vida cal fixar-se un objectiu major que un mateix” (W. Durant). Però, això en aquest temps que ja pràcticament som inserits en unes noves formes de vida social, en aquest temps que la modernitat s’ha enfonsat, en aquest temps de transició, en el qual “ja és massa tard per reconstruir la closca d’allò vell i en el qual ja és hora que nasquem de nou com un poble nou”⁶, ens hem d’afrontar amb problemes com el de la viabilitat. La qüestió és preguntar-nos què volem fer quan ens sorprengui la mort: les tasques del segle passat que són en camí de desaparició o les obres del segle següent que estan començant? Les necessitats són totes molt clares: multituds sense llar, experiments ecològics, fam, pau, sida, globalització, nou ordre mundial, programes educatius alternatius, hospitalitat, feminisme, necessitat de programes d’espiritualitat per poder afrontar la mort de l’esperit...

Quina formació pensem o quins programes de formació preparen per a aquestes necessitats? Dificilment si no anem per aquí, podrem formar per la viabilitat. Les nostres Congregacions seran viables, valdran la pena, tindran autenticitat, només si fem quelcom per dur el Regne de Déu als llocs on més absent és ara la voluntat de Déu. I no oblidem que Jesucrist va dir: “El Regne de Déu ja és enmig vostre”. La història és clara i la història és mestra de la vida: quan la vida religiosa esdevé un monument a si mateixa, no és viable encara que continuï existint. De fet, la vida religiosa, de sempre, va a contracorrent en el temps. Tanmateix mentre l’ànima humana anheli la veritat de l’intangibles, i mentre els fills de Sant Felip Neri romanguem arrelats en allò espiritual de la vida, amb el cor inflammat per l’Amor, valdrà la pena viure la nostra vida consagrada. La formació ha de formar la persona en la història de l’espiritualitat i en el rol social i el caràcter de la vida consagrada, nascuda per servir en qualsevol de les seves formes, sinó vol esdevenir una jerarquia estèril de pseudo-xamans si és que esdevé quelcom.

Viure i respirar en tensió amb la institució

I parlant de jerarquies... no podem oblidar que és un tòpic i és típic que la tensió amb Església institucional és una part històrica del desenvolupament de les congregacions religioses. Tirar de la institució és una de les funcions de la vida religiosa. I no hi ha dubte que la tensió seguirà si continuem fent el que hem de fer. I cal que formem per aquesta tensió. Els programes de formació que no ensenyin la històrica tensió entre carisma i institució no desenvoluparan en la generació següent la valentia necessària per preservar el carisma en una era d’institucions. Quan hom es fa dòcil fill de la Mare Església tenim el perill d’esdevenir també fills subdesenvolupats, potser amants i amables, però desobedients i alhora cridanerament mancats d’imaginació. Cal ensenyar de nou que de cadascú de nosaltres i de les nostres Congregacions hom espera vocacions que despertin l’Església.

---

⁶ CHITTISTER, J., *La caída del Templo: una llamada a la formación*; dins de “Vida Religiosa”, n. 3/vol. 93. (novembre 2002). Madrid.

Viure i respirar “també” amb la dona

I en aquest despertar cal que la dona també torni a ocupar el seu lloc. Quina és la condició en el moment actual de la dona en el món? En la formació no podem deixar de banda, tenint present la resposta que donem a l'interrogant, les inconsistències teològiques que conrea el xovinisme eclesiàstic i el perill que comporta pel món actual la institucionalització del masclisme. En els programes de formació de les nostres Congregacions, sempre al servei de l'Oratori, homes i dones, quin tracte es dóna a l'apostolat de la dona, si és que hom ho té present? O potser que, davant les reivindicacions d'igualtat amb l'home, no cal ni tant sols plantejar-s'ho?

Viure i respirar el que ens és propi

Un dels punts fonamentals de les Congregacions de l'Oratori és precisament l'apostolat. “La Congregació de l'Oratori, formada pel sant Pare Felip més amb la pràctica quotidiana de vida que no pas amb la constricció per vincles legals,... és una comunitat que ja inicialment fou instituïda per al servei de l'Oratori”⁷. Si ens prenem la vida seriosament, hem d'ésser per a la gent i de manera més concreta, per a aquella gent per a la qual Jesús existí: els leprosos, els pàries, les dones, els pecadors, els morts vivents. Això és, avui: els pobres, els marginats, els invisibles, els desesperats, els malalts amb qualsevol tipus de malaltia... Sens dubte que això no és fàcil de fer. Però, és que algú ha dit que ho fos per a Sant Felip Neri? Ell, ple de bon humor i amb aquella joia que caracteritza el cristià, sabé comprometre's. I si les nostres Congregacions han d'ésser en aquest segle que tot just ara encetem, hauran de viure compromeses de forma clara i corporativa amb les necessitats dels “pobres”. Avui dia una Congregació sense compromís difícilment té res per a què formar els seus membres. Per què viure en comunitat, en família, sense una finalitat? Les nostres Congregacions han d'emetre a tota la societat aquella calor que es desprèn del cor de Sant Felip Neri, la calor incandescent del nostre carisma sobre els problemes durs i freds de l'actualitat, donant testimoni d'un sol cor i una sola ment fàcilment visibles a la gent⁸.

Ja no és qüestió d'arranjar vells edificis per a nous tipus de feina. Es tracta de saber quina part del Regne de Déu edifiquem, amb o sense edificis. Tots i cadascú som pedres d'un mateix edifici, el Cos de Crist, i tots i cadascú cal que ens posem de mans a l'obra on es vulgui que ens trobem. Cal formar, des de la nostra família, des de la nostra comunitat, per un compromís corporatiu.

Viure i respirar, fonamentats en la pregària

“Un oratori, diem amb tota propietat que és un lloc destinat a l'oració. Per això, l'Oratori fundat per Sant Felip Neri va adoptar el nom d'un lloc d'oració”⁹. Sí, en una formació no podem deixar de banda l'espiritualitat. No una espiritualitat privatitzada. Cal una gran espiritualitat. Necessitem, més que mai, una vida d'oració profunda i regular i, encara més, el recolzament de comunitats espirituals. Els programes de

---

⁷ Cf. *Constitucions*. Proemi i I, 5.

⁸ “L'Oratori és una unió fraternal de fidels que segueixen les petjades de Sant Felip Neri, i que pretenen el que ell va fer i va ensenyar, i així es tornen «cor unum et anima una» (Ac 4, 37)”. *Constitucions*. I, 2.

⁹ *Constitucions*. I, 1.

formació que confonguin el treball amb la pregària, les bones intencions amb la vida espiritual, la professió amb el compromís, únicament acceleren l'enfonsament d'una bona estructura sota el pes del fracàs. Només amb l'empenta de l'Evangeli, recolzats en les Escriptures, encesos amb el foc de l'Amor i de la justícia, sostinguts per l'oració, seguirem endavant¹⁰. Ens cal fortalesa d'esperit i no donar-se per vençut, si no és així el llarg i dur camí es fa massa estret i difícil i fàcilment confondrem l'èxit amb el compromís. Hem de formar en l'oració. “La finalitat de la pregària”, repetia sovint Santa Teresa d'Àvila, “és bones obres, bones obres, bones obres”. I Sant Felip Neri deia: “la millor pregària és «Senyor, treballeu amb mi segons el vostre gust i la vostra santa voluntat»”; i també: “Deixar la pregària, perquè ens criden a fer un acte de caritat amb el proïsme, no és deixar la pregària, sinó deixar Jesucrist per Jesucrist, és a dir privar-nos d'una dolçor espiritual per guanyar ànimes”; o bé: “Sense oració hom no pot perseverar gaire temps en el camí de la virtut, vet ací perquè cal fer-la cada dia”.

Conclusió

Per afrontar els nous temps i els nous reptes que ens imposa la societat, és necessari que la formació no es redueixi a l'estudi d'uns textos, uns Estatuts o unes Constitucions escrites més o menys des de fa temps, sinó en l'experiència de les vivències pròpies dels membres de la Congregació que al llarg de la història, des dels inicis fins avui, ens han transmès i transmeten per a l'enriquiment de vida dels mateixos membres de la Congregació.

Per a una millor formació, cal obrir-se a les noves tecnologies. Més que buscar nous programes de formació el que necessitem és buscar nous llenguatges. Llenguatges que arribin a la gent, no solament paraules boniques, però buides de significat pels homes d'avui, sinó noves expressions que duguin l'home a l'experiència de trobar-se en Déu i en l'home.

Hem de formar persones que vulguin seguir Jesús amb radicalitat, no defugint l'ajut de les institucions però molt menys buscant-hi refugi. Aquesta radicalitat ha d'estar basada en tot allò que féu Jesús al llarg de la seva vida, apropant-se a tots aquells que la societat rebutja, però que en molts casos són aquells que allarguen la mà per ser ajudats i escoltats.

La formació ha de dur la persona a dedicar la seva vida al servei dels altres, d'una manera generosa i gratuïta fins al final, no per a la seva vanaglòria i per la seva pròpia realització, sinó pensant en els altres. També s'ha de conscienciar el formant que forma part d'una comunitat que l'ajuda i que tot aquest treball es basa en la pregària, la qual ens durà a veure les necessitats de l'altre amb l'ajuda de Déu.

La formació ha d'anar dirigida a ensenyar que en la vida no hem de ser ovelles que només fan allò que els diuen, sinó que som persones amb un sentit crític positiu, i dir les coses pel seu nom vinguin d'on vinguin les declaracions, enfrontar-nos si cal, parlant de justícia, a l'opressió, en definitiva, fent allò que féu Jesús, (enfrontar-se amb el poder del seu temps, tant polític com religiós).

---

¹⁰ “A la Congregació de l'Oratori sempre ocupa el lloc principal el tracte familiar amb la Paraula de Déu, o sigui, el col·loqui espiritual, del qual es desvetlla i nodreix permanentment l'esperit de fe i d'oració, de caritat i de servei”. *Constitucions*. I, 7.

La formació ha de passar per saber viure d'una manera senzilla, només amb el que és suficient sense caure amb un consumisme exacerbant i buidar-nos de totes aquelles coses superficials; treure de la nostra vida les seguretats, i així podrem descobrir Déu en la nostra vida.

La formació ha de dur la persona a ser qui és, és a dir, a no deixar-se dur per aquelles tendències que fan que nosaltres deixem de ser persones per passar a ser un número més en la societat. Això no vol dir que ens hàgim d'allunyar de tots, sinó de basar la vida en l'Amor, a Déu i als altres, no tancant-nos en un Temple, en uns drets i obligacions, ja que aquest temple ja fou abolit.

Sovint es parla del tema de les vocacions, no és que hi hagi una crisi vocacional sinó una crisi de formació, humana i espiritual. Hem après moltes coses, però en realitat som feliços, sabem buscar allò que ens omple? Com podem transmetre una cosa que no vivim, el que cal fer és replantejar la nostra vida, tal com ho va fer per exemple Sant Felip Neri que va viure amb el cor inflammat per un Amor a Déu.

Els temps que ens esperen no són fàcils, però en cap època ho van ser, ni en l'època de Jesús ni tampoc en l'època de Sant Felip. Això ens ha d'esperonar de cara a afrontar els reptes que s'acosten, ells ens hi poden ajudar amb el seu mestratge.

P. Ferran Colás Peiró, C.O.
Prepòsit de l'Oratori de Gràcia